

B) 15:1 – 16:5   Conciliul de la Ierusalim și urmările sale

- i. 15:1-5   Problema în discuție*
- ii. 15:6-12   Argumentul lui Petru (experențial)*
- iii. 15:13-21   Argumentul lui Iacov (teologic)*
- iv. 15:22-29   Rezoluția Conciliului*
- v. 15:30-35   Vestirea rezoluției în Antiohia*
- vi. 15:36-41   Despărțirea lui Pavel de Barnaba*
- vii. 16:1-5   Tăierea împrejur a lui Timotei*

Nu este un pasaj chiar simplu. Dimpotrivă, este un pasaj complex care ridică multe întrebări dificile. Punctele i, iii, iv, și vii mi se par cele mai dificile. Dar să ne încredem în călăuzirea Domnului și ne vom apleca cu smerenie asupra fiecărui verset în parte.

i) 15:1-5   Problema în discuție

Dintr-o anumită perspectivă, primele versete mi se par cele mai importante. Doar înțelegerea corectă a problemei pusă în discuție va face posibil înțelegerea rezoluției Conciliului și a consecințelor sale. Toată interpretarea capitolului se schimbă în funcție de modul în care definim problema ce a cauzat dezbaterile aprinse de la Ierusalim.

La prima vedere, mărun discordiei pare a fi cât se poate de clar: „*Câțiva oameni, veniți din Iudeea, învățau pe frați și ziceau: <<Dacă nu sunteți tăiați împrejur după obiceiul lui Moise, nu puteți fi mântuiți>>*”.

La o citire mai atentă ne dăm seama că versetul 1 poate fi interpretat în două maniere diferite:

1. Acești oameni recunoșteau că cei dintre Neamuri, care crezuseră în Domnul Isus, fuseseră iertați prin harul și îndurarea lui Dumnezeu. Ei trebuiau însă să stăruie în credința mântuitoare. Credința trebuia călăuzită, direcționată de Legea lui Moise. La fel cum ei păzeau prin credință porunci ca renunțarea la idolatrie sau adulter, trebuiau să păzească și porunca tăierii împrejur. Ei nu îi chemau pe frați să păzească și porunca tăierii împrejur pentru a căpăta neprihănire. Nu, ei recunoșteau că neprihănirea este un dar nemeritat, primit în urma credinței. Însă harul, odată primit, lucra în ei ascultare de poruncile Domnului. Pentru că și tăierea împrejur era o poruncă, harul Duhului Sfânt ce lucra în ei trebuia lăsat să împlinească și această poruncă. Pentru a înțelege mai bine această variantă de interpretare voi da următorul exemplu imaginar. Eu vestesc Evanghelia harului lui Dumnezeu unui prieten de-al meu. Prietenul meu crede în Isus și este iertat prin har și primește darul Duhului Sfânt care deja începe să lucreze în el ascultarea de Dumnezeu. Credința mântuitoare, fiind autentică, aduce rodul dragostei și al faptelor bune. Însă, acest nou născut nu cunoaște toate poruncile. Este de datoria mea să-l informez de toate poruncile date de Dumnezeu spre binele lui. El nu va păzi aceste porunci pentru a căpăta iertare. El este iertat, dar le va păzi ca răspuns la dragostea lui

Dumnezeu pentru el și pentru că are încredere în Domnul că toate aceste porunci sunt date spre binele și fericirea lui. Păzirea poruncilor reprezintă manifestarea vizibilă a încrederii sale în Dumnezeu și un semn al fidelității sale față de noul Domn al vieții sale. Credința sa are nevoie deci de direcționare, și această direcționare se face prin cunoașterea tuturor poruncilor Domnului. Eu deci îl voi informa că atât rugăciunea, cât și studierea Cuvântului, cât și iertarea, cât și sfințirea în domeniul sexualității, toate sunt poruncite de Domnul spre binele lui. Și dacă eu voi crede că și intrarea într-un bar sau servirea unui pahar cu vin este ceva interzis, îi voi spune să se ferească de lucrurile acestea. Ba mai mult, dacă voi crede că păzirea Sabatului este o poruncă valabilă în Noul Testament, îi voi spune să păzească și Sabatul. Și dacă el va păzi Sabatul, va cădea din har, se va despărți de Hristos? (vezi Galateni 5:2-3)

Deci, conform primei interpretări, oamenii din Iudeea îi informau pe frați că, alături de poruncile pe care le împlineau ca răspuns la dragostea lui Dumnezeu, trebuiau să păzească și porunca tăierii împrejur. Cu alte cuvinte, problema pusă în discuție ar fi: în ce măsură Legea ceremonială rămâne valabilă în Noul Legământ?

2. Acești oameni nu-i considerau pe cei dintre Neamuri, care crezuseră în Isus „născuți din nou, mântuiți și iertați. Nu, aceștia nu căpătaseră încă neprihănirea. Neprihănirea o primești doar dacă atingi mai întâi performanța așteptată de Dumnezeu de a păzi Legea. Cei dintre Neamuri au făcut în ultimul timp mulți pași importanți prin renunțarea la idolatrie și la păcat. Dar nu era suficient pentru a putea căpăta neprihănirea. Doar dacă ajungeai să păzești toată legea primei mântuirea și iertarea păcatelor. Or ei neglijau o poruncă fundamentală: tăierea împrejur. Doar dacă păzeau și această poruncă și perseverau și în păzirea tuturor celorlalte puteau nădăjdui că în cele din urmă vor fi iertați și acceptați de Dumnezeu. Astfel, acești iudei ar face mai mult decât să le comunice faptul că și tăierea împrejur este o poruncă valabilă ca și celelalte. Ei, de fapt, ar lovi în doctrina mântuirii prin har și i-ar chema la îndreptățirea prin faptele Legii, prin strădaniile omului de a atinge standardele înalte ale Domnului. Porunca tăierii împrejur nu reprezintă decât un pretext pentru a lansa teologia mântuirii prin fapte.

Avem două interpretări. Teoretic ambele pot fi valabile, dar în nici un caz ambele simultan. Interpretările sunt opuse. Trebuie să alegem ori una, ori alta. Răspunsul lui Petru insistă pe doctrina harului. Acest lucru demonstrează că a doua interpretare este cea corectă. Într-adevăr, acești iudaizatori care propovăduiau tăierea împrejur seamănă foarte bine cu cei împotriva cărora vorbește Pavel în Epistola către Galateni. Or, în Galateni, observăm că problema în discuție nu era doar adăugarea unei porunci (tăierea împrejur) la setul de porunci acceptate deja, ci chemarea la tăierea împrejur era un mijloc pentru a proclama o doctrină opusă doctrinei harului, și anume doctrina eretică a mântuirii prin fapte. Iată ce spune Pavel în Galateni 5:2-5:

„Iată, eu Pavel, vă spun că, dacă vă veți tăia împrejur, Hristos nu vă va folosi la nimic. Și mărturisesc încă o dată oricărui om care primește tăierea împrejur, că este dator să împlinească toată Legea. Voi, care voiți să fiți socotiți neprihăniți prin Lege, v-ați depărtat de Hristos, ați căzut din har. Căci noi, prin Duhul, așteptăm prin credință nădejdea neprihănirii.”

Timotei primește tăierea împrejur în cap.16 din Fapte. A căzut Timotei din har? Nu! Problema nu este atât primirea tăierii împrejur, cât motivația pentru care vrei să fii tăiat împrejur. Este una să mă tai împrejur pentru că socotesc că este o altă poruncă a Domnului și este alta să mă tai împrejur pentru a împlini astfel toată Legea pentru a putea căpăta iertarea și neprihănirea.

Observăm că în cazul celor despre care vorbește Pavel motivația este următoarea: „*voi care vreți să fiți neprihăniți prin Lege.*” Deci, problema pe care o discută Pavel în Galateni nu era doar aceea dacă tăierea împrejur rămâne o poruncă valabilă și în Noul Legământ, ci mai ales aceea dacă neprihănirea se capătă prin har sau în urma eforturilor omului.

În concluzie, problema esențială pusă în discuție în Fapte 15 este aceea a mântuirii prin har sau prin fapte. Tăierea împrejur este doar un pretext. Cu toate acestea natura pretextului ridică și această problemă secundară: mântuirea este prin har, dar poruncile ca tăierea împrejur rămân valabile și pentru Neamuri? Și acum se ridică o întrebare foarte importantă: Conciliul răspunde doar la problema mântuirii prin har sau prin fapte sau și la această problemă secundară?

Oamenii din Iudeea sunt în mod evident niște eretici nenăscuți din nou. Însă, cei „*din partida Fariseilor care crezuseră*” din vers.5, ce statut spiritual au ei? Pentru a răspunde la această întrebare trebuie să răspundem la o alta: de ce au zis că Neamurile trebuie tăiate împrejur și să păzească Legea lui Moise? Au cerut lucrul acesta pentru că erau adepții mântuirii prin fapte, sau pentru că credeau că poruncile Legii ceremoniale sunt valabile și în Noul Legământ? Dacă erau adepții mântuirii prin fapte, atunci nu erau născuți din nou, ci aveau o credință similară cu cea a lui Simon din Fapte 8 sau cea a Iudeilor din Ioan 8. Dacă în schimb credeau doar că poruncile ceremoniale sunt valabile și pentru Neamuri, atunci ei erau frați care aveau însă niște mari confuzii teologice. Deocamdată nu știu exact unde să îi încadrez. Un lucru este cert: dacă ei au pornit de la obiecția iudaizatorilor din vers.1 pentru a lansa o altă problemă secundară, cea a valabilității poruncilor ceremoniale, acest lucru ar fi făcut ca discuțiile din Conciliu să fie cu atât mai interesante.

Este important să observăm că acești „unii” din vers.5, deși fac parte din comunitatea Bisericii (măcar din punct de vedere fizic) ei nu fac parte din grupul apostolilor și prezbiterilor care au dezbătut problemele puse în discuție.

ii) 15:6-12 Argumentul experiențial al lui Petru

Argumentul lui Petru se întemeiază pe experiența pe care a avut-o Petru în casa lui Corneliu. Este un argument de natură experiențială. Și acest argument este rostit cu scopul de a apăra doctrina mântuirii prin har. Într-adevăr, Petru se focalizează asupra primei probleme: mântuirea prin har, sau prin fapte. Argumentul este cât se poate de logic și cât se poate de clar: în urma credinței lor, înainte de a face o faptă vizibilă, înainte de a se boteza chiar, Dumnezeu a mărturisit pentru ei că i-a acceptat ca și copii ai Săi, că i-a socotit neprihăniți și le-a dăruit Duhul Sfânt. Duhul Sfânt poate coborî doar într-o inimă curățită, iertată, îndreptățită. Credința duce la fapte bune. Dar credința, în esența ei, înseamnă acea alegere a inimii omului de a se încrede în Dumnezeu. În esența ei, credința nu este o faptă, nu este o acțiune, ci este un act interior de a te încrede în Domnul. Ne aducem aminte de Avraam: „*Avraam a crezut pe Domnul și lucrul acesta i-a fost socotit drept neprihănire.*” Avraam era în Geneza 15 într-o stare de inactivitate, de nonacțiune, ca și auditoriul lui Petru din casa lui Corneliu. Singurul lucru pe care l-a făcut a fost să aleagă să creadă cuvintele Domnului. Această credință, această încredere în Domnul a fost suficientă atât pentru el, cât și pentru casa lui Corneliu pentru a fi socotiți neprihăniți și pentru a primi darul Duhului Sfânt. Îndreptățirea prin credință și nu prin fapte pune în lumină harul mareț al lui Dumnezeu. Cei din casa lui Corneliu în cele din urmă au crezut tocmai lucrul acesta: că ei nu pot face nimic prin ei înșiși pentru a căpăta iertarea, că faptele lor bune sunt o „haină mânjită” și că singura lor speranță pentru îndreptățire se găsește în lucrarea ispășitoare a lui Isus Hristos.

Petru deci se concentrează asupra problemei harului. Argumentul său de natură experiențială este completat de argumentele de aceeași natură aduse de Pavel și Barnaba.: „*Toată adunarea a tăcut, și a ascultat pe Barnaba și pe Pavel, care au istorisit toate semnele și minunile, pe care le făcuse Dumnezeu prin ei în mijlocul Neamurilor.*” Însă la ce semne și minuni se referă cei doi misionari? Oare se referă în mod special la vindecările făcute în timpul călătoriei lor misionare? Dacă da, în ce măsură reprezintă ele un argument în favoarea doctrinei harului? Ne aducem aminte de 14:3: „*...Domnul, care adevărea Cuvântul privitor la harul Său și îngăduia să se facă semne și minuni prin mâinile lor.*” Pavel și Barnaba propovăduiau același mesaj al harului susținut și de Petru. Prezența minunilor reprezenta o dovadă vizibilă că Domnul era cu ei, era de partea lor și deci era de acord cu mesajul propovăduit. Pe de altă parte, vindecările asemănătoare tămăduirii ologului pun în lumină în mod direct harul lui Dumnezeu. Înainte ca ologul să ajungă să împlinească toată Legea și în ciuda păcatelor trecute, pe baza credinței lui a putut căpăta o tămăduire deplină. Vindecarea fizică a fost prin har și nu prin fapte.

Versetul 10 mi se pare foarte important: „*Acum dar, de ce ispitiți pe Dumnezeu și puneți pe grumazul ucenicilor un jug pe care nici părinții noștri, nici noi nu l-am putut purta ?*”

Despre ce jug este vorba? În ce sens nici ei, nici părinții lor nu l-au putut urma? La prima vedere jugul se referă la Legea lui Moise, la toată Legea lui Moise, care include atât aspectele morale, cât și cele civice și ceremoniale. Dar cei din vechime nu au trăit în ascultare de Dumnezeu? Am dezbătut această problemă în cap.1. Ne aducem aminte doar de Zaharia și Elisabeta care „*amândoi erau neprihăniți înaintea Domnului și păzeau fără pată toate poruncile și toate rânduielile Domnului.*” (Luca 1:6) Iată că măcar această familie a putut purta jugul poruncilor din Legea lui Moise. Iată că pentru ei, înainte de nașterea lui Isus Hristos, cuvintele Mântuitorului erau adevărate: „*Veniți la Mine, toți cei trudiți și împovărați, și Eu vă voi da odihnă. Luați jugul Meu asupra voastră și învățați de la Mine, căci Eu sunt blând și smerit cu inima, și veți căpăta odihnă pentru sufletele voastre. Căci jugul Meu este bun și sarcina Mea este ușoară.*” (Matei 11:28-30) Se pare că și jugul lui Moise era pentru Zaharia și Elisabeta la fel de bun și de ușor ca și jugul lui Hristos. Deci care să fie semnificația spuselor lui Petru? Ne aducem aminte de discuția pe care am avut-o despre lege când am analizat finalul prediciei lui Petru. Totul depinde de momentul în care plasăm acest concept: înainte sau după nașterea din nou? Și atunci lucrurile vor fi clare: înainte de nașterea din nou, jugul Legii este o povară ce nu poate fi purtată, iar după nașterea din nou (cazul lui Zaharia și a soției sale), datorită puterii Duhului Sfânt jugul este ușor, bun și purtarea lui aduce odihnă și desfătare sufletului omenesc, după cum spune psalmistul: „*Când urmez învățăturile Tale, mă bucur de parcă aș avea toate comorile.*” (Psalmul 119:14)

Într-adevăr, dacă te bazezi pe faptele Legii pentru a fi socotit neprihănit, nici nu vei reuși să trăiești în ascultare de Domnul, și vei fi mereu într-o stare de incertitudine cu privire la mântuirea ta. În schimb, dacă te încrezi în harul lui Dumnezeu, ai și siguranța mântuirii și vei putea să și porți cu bucurie jugul poruncilor Domnului. În urma analizei acestui verset, mi se întărește convingerea că principala problemă pusă în discuție era cea a mântuirii prin har sau prin fapte. Și totuși, dacă aceasta era singura problemă pusă în discuție, de ce s-a făcut așa de „multă vorbă” după cum ne relatează vers.7? Oare apostolilor și prezbiterilor de la Ierusalim nu le era clarificată doctrina mântuirii prin har și nu prin fapte? Întrebarea este cu atât mai pertinentă, cu cât ne aducem aminte că doctrina harului nu este o invenție a Noului Testament, ci o găsim încă de pe primele pagini ale cărții Geneza. Oare evreii erau înclinați să creadă următorul lucru: mântuirea este prin har pentru evrei, dar prin fapte pentru Neamuri? Oare ideea mântuirii Neamurilor prin har înlătura supremația evreului și lovea așa de puternic în imaginea lor despre

ei înșiși? Oare avem de-a face cu durerea acceptării de către evrei că superioritatea evreului este doar un mit? Oare cuvintele lui Petru: „*n-a făcut nici o deosebire între noi și ei*” să fi fost așa de greu de acceptat de o minte în care ideea superiorității lui Israel se întipărise atât de adânc? Nu știu cum să răspund la aceste întrebări. Simt însă nevoia să studiez și argumentul lui Iacov. Poate, apoi, lumina va fi mai mare.

iii) 15:13-21   Argumentul teologic al lui Iacov

Înțelegerea argumentelor lui Petru a fost o „treabă ușoară” în comparație cu analiza argumentelor lui Iacov. Să încercăm însă să-l urmărim pe Iacov cu atenție și răbdare.

Observăm mai întâi faptul că Iacov nu are în vedere aceeași problemă a mânturii prin har sau prin fapte tratată de Petru, ci discursul său răspunde celeilalte întrebări, imposibil de ocolit: Neamurile, care sunt și ele mântuite prin har, trebuie să păzească și aspectele ceremoniale ale Legii lui Moise?

Argumentul său este de natură teologică și are la bază un citat din Amos 9:11-12. Înainte de a analiza acest citat trebuie să precizăm câteva lucruri despre sursa pe care o folosește Iacov când citează din Amos. Dacă folosim traducerea Cornilescu găsim în Amos 9:11-12 următoarele: „*În vremea aceea voi ridica din căderea lui cortul lui David, îi voi drege spărturile, îi voi ridica dărâmtăturile și-l voi zidi iarăși cum era odinioară, ca să stăpânească rămășița Edomului și toate Neamurile peste care a fost chemat Numele Meu, zice Domnul, care va împlini aceste lucruri.*” Sesizăm diferențe importante față de conținutul versetelor din Fapte 15. Traducerea Cornilescu are la bază originalul ebraic al Vechiului Testament. În schimb, Iacov citează din Septuaginta, traducerea în limba greacă a Vechiului Testament. Conform traducerii NIV, în Septuaginta găsim următorul conținut: „*... și-l voi zidi iarăși cum era odinioară, pentru ca rămășița de oameni și toate Neamurile care poartă Numele Meu să caute pe Domnul.*” Este evident că Iacov folosește sursa greacă. Dar dincolo de aceste diferențe, sensul pe care-l subliniază Iacov se regăsește în ambele traduceri. Amos vorbește despre vremea restaurării finale a poporului Israel. Necesitatea acestei vremi de restaurare ne face să înțelegem că Israel va cunoaște o perioadă de decădere. După această perioadă, la sfârșitul istoriei, Dumnezeu îl va restaura. Însă, conform citatului, Israel, în momentul restaurării, va găsi în scena istoriei Neamuri care purtau deja Numele Domnului. Israel se va uni cu aceste Neamuri care deja purtau Numele Domnului, ca să caute pe Domnul. Acest lucru nu evidențiază doar faptul că și Neamurile pot fi mântuite, ci și următorul adevăr extrem de relevant pentru problema pusă în discuție: Neamurile pot avea o relație cu Dumnezeu fără să păzească aspectele ceremoniale ale Legii lui Moise? Într-adevăr, dacă Neamurile despre care vorbește Iacov, ar fi fost tăiate împrejur și ar fi respectat cu strictețe toate poruncile ceremoniale din Lege, ele nu ar mai fi fost Neamuri, ci ar fi fost prozeliți evrei. Într-adevăr, tocmai împlinirea acestor porunci îl făcea pe Israel să se deosebească de celelalte popoare și să fie un popor aparte.

Versetul 19 reprezintă un argument important pentru faptul că Iacov interpretează acest citat cum am sugerat mai sus:

„De aceea, (din pricina acestui citat)

eu sunt de părere

→ să nu se pună greutatea (poruncile ceremoniale ale Legii)

↓
acelora dintre Neamuri

care se întorc la Dumnezeu.”

Răspunsul lui Iacov pare să fie clar și tranșant: în lumina Scripturii, Dumnezeu nu le cere Neamurilor care se întorc la El să păzească și aspectele ceremoniale ale Legii lui Moise. Însă vers.20 ne aruncă într-o ceață totală: „*ci să li se scrie doar să se ferească de pângăririle idolilor, de curvie, de dobitoace sugrumate și de sânge.*” De ce, dacă Scriptura susține că aspectele ceremoniale ale Legii nu sunt poruncite pentru cei dintre Neamuri mântuiți prin Isus Hristos, totuși Iacov propune să se ceară acestora să împlinească totuși și câteva porunci din Legea ceremonială? Și de ce tocmai acestea? Și ce caută „curvia” aici? Ea nu face parte din legea morală valabilă și în Noul Legământ?

Argumentul pentru această propunere îl găsim în vers.21: „*Căci încă din vechime, Moise are în fiecare cetate oameni care-l propovăduiesc, fiindcă este citit în sinagogi în toate zilele de Sabat.*” Se pare că logica lui Iacov este următoarea: poruncile din legea ceremonială nu sunt valabile și pentru cei dintre Neamuri care se întorc la Dumnezeu prin Isus Hristos. Însă, oriunde se întorc aceștia găsesc alături comunități de evrei care respectă cu strictețe aspectele ceremoniale ale legii. Pe de o parte, Neamurile trebuie să lucreze și pentru mântuirea acestor evrei, iar pe de altă parte și dintre aceștia sunt unii care se întorc la Isus Hristos și devin frații lor. Aceste porunci au fost prin voia lui Dumnezeu adânc interiorizate în conștiința lor. Și astfel, chiar dacă suntem în Noul Legământ, totuși Noul Testament nu era scris și acest Nou Legământ de-abia fusese inaugurat. Dumnezeu a respectat conștiința lor. Dumnezeu știa mai bine cum funcționează această conștiință și ce greu se poate detașa de o poruncă adânc interiorizată prin Duhul Sfânt și prin voia lui Dumnezeu în vremea Vechiului Legământ. Astfel, atât evreii necreștini, cât (poate) mai ales și evreii creștini se puteau confrunta cu o problemă de conștiință legitimă în raportarea lor la creștinii dintre Neamuri. Pentru că erau dintre Neamuri li se acorda anumite circumstanțe atenuante și erau priviți cu o oarecare toleranță. Cu toate acestea, măcar câteva lucruri păreau inacceptabile și respingătoare: a mânca din lucrurile jertfite idolilor, a mânca dobitoace sugrumate, a mânca sânge... Să dăm câteva exemple pentru a înțelege mai bine posibilele probleme de conștiință ale evreilor. Să spunem că eu îl văd azi pe un frate cum se duce la o casă de prostituate, iar mâine mă întâlnesc cu el grupul de casă pentru a ne ruga și a avea părtășie. El nu dă nici un semnal de pocăință, ci vorbește de parcă ar fi într-o relație foarte bună cu Dumnezeu. Cum mă pot raporta eu la un asemenea „frate”? Pot avea părtășie cu el? Ce va spune conștiința mea?

A mânca sânge era un lucru cât se poate de urâcios pentru un evreu. Dacă un evreu creștin îl vedea pe unul dintre neamuri mâncând carne cu sânge și apoi predicând înaintea adunării, oare nu ar fi avut o intensă frământare interioară, o aprigă luptă cu propria-i conștiință? Din această perspectivă, ar fi putut să se ajungă la o situație tragică: formarea în aceeași cetate a două comunități creștine distincte: creștinii evrei și creștinii dintre Neamuri. Dar nu aceasta era voia lui Dumnezeu. Voia lui Dumnezeu pentru creștinii evrei și pentru creștinii dintre Neamuri era să formeze un singur trup (vezi Efeseni 2) și să trăiască împreună respectându-se probleme de conștiință legitime (vezi Romani 14).

Deci, Iacov nu neagă libertatea Neamurilor de a nu păzi legea ceremonială, dar le îndeamnă să păzească aceste porunci pentru ca să poată lucra mai bine pentru mântuirea evreilor necreștini și să poată avea o părtășie reală cu creștinii evrei. Dumnezeu îi provoacă pe creștinii dintre Neamuri să nu treacă cu ușurătate peste frământările legitime ale conștiinței evreilor. De ce selectează Iacov tocmai aceste porunci din legea ceremonială? Răspunsul îl găsim în vers.28: „Căci s-a părut nimerit Duhului Sfânt și nouă...” Probabil că a considerat că acestea ar fi domeniile cel mai greu de tolerat pentru o conștiință evreiască. De ce au fost selectate doar aceste porunci? Era dreptul Neamurilor să se bucure de libertățile lor legitime. Mai mult ele trebuia să fie relevante și față de necreștinii dintre Neamuri. Și, în plus, trebuia dat un semnal serios evreilor că Neamurile au aceste libertăți și că Vechiul Legământ a fost înlocuit cu unul nou. Evreii trebuiau provocați la schimbare, la o schimbare după voia lui Dumnezeu. Provocarea nu este doar pentru creștinii dintre Neamuri, ci și pentru creștinii evrei.

Creștinii dintre Neamuri erau îndemnați să respecte conștiința fraților evrei, dar și creștinii evrei erau îndemnați să respecte libertățile fraților dintre Neamuri. Ce problemă complexă și ce soluție magnifică! În lumina acestor lucruri, cine ar îndrăzni să conteste implicarea directă a Duhului Sfânt în călăuzirea apostolilor și prezbiterilor de la Ierusalim?!

iv) 15:22-29 Rezoluția Conciliului de la Ierusalim

Toți apostolii, toți prezbiterii, și toți membrii Bisericii au fost de acord cu propunerea lui Iacov. Această unanimitate reprezintă încă o dovadă în plus că totul a fost sub călăuzirea Duhului Sfânt. Acum este momentul să punem în discuție un element pe care în mod intenționat l-am omis până acum. Toată interpretarea și argumentarea de mai sus pare a avea „un călcâi al lui Ahile”, și anume prezența curviei printre domeniile de care trebuiau să se ferească frații dintre Neamuri. Porunca: „Să nu curvești!” nu face parte din legea ceremonială, ci din legea morală valabilă și în Noul Legământ. De ce este menționată și curvia?

Termenul folosit în limba greacă este πορνεϊας, care are un sens mai larg și se referă la imoralitatea sexuală în general. Ar fi două ipoteze explicative în legătură cu prezența curviei alături de cele trei interdicții din sfera ceremonială. Prima ipoteză susține faptul că atunci când Iacov folosește acest termen el nu se referă la orice fel de imoralitate sexuală, ci tocmai la acele fapte care deși nu reprezintă un păcat înaintea lui Dumnezeu, în ochii evreilor aflați încă sub influența Vechiului Legământ, apar ca niște urâciuni. Astfel, această interdicție s-ar referi tot la un domeniu valabil în Vechiul Legământ, dar care nu mai este valabil pentru Noul Legământ. Este destul de greu să mă gândesc la un exemplu concret. Apar în Noul Legământ diferențe în ce privește sfera restricțiilor din domeniul sexualității? În Levitic 18, de exemplu, avem o listă de însoțiri interzise, o listă a căsătoriilor interzise. Această listă rămâne valabilă în întregime și în Noul Legământ? Există această posibilitate de interpretare și anume: că doar poruncile din Vechiul Testament reînnoite în mod explicit în Noul Testament rămân valabile și pentru noi. Astfel, din Levitic 18 ar rămâne valabile doar poruncile reînnoite în mod explicit în Noul Testament. Celelalte nu ar mai fi valabile. Astfel, încălcarea acestora din urmă, deși nu ar fi reprezentat un păcat înaintea Domnului, ar fi constituit o urâciune în ochii evreilor. Și de dragul lor, din respect pentru conștiința lor și pentru a proteja părtășia frățească, Neamurile sunt îndemnate să renunțe și la aceste libertăți. Personal, privesc cu suspiciune această interpretare, și mi se pare mai pertinentă următoarea ipoteză.

A doua interpretare susține faptul că Iacov se referă la imoralitatea sexuală în general, interzisă atât în Vechiul cât și în Noul Legământ. Acest domeniu este distinct de celelalte trei, iar Iacov a premeditat acest lucru. Spre deosebire de celelalte trei, curvia reprezenta o urâciune și în ochii creștinilor dintre Neamuri. Și tocmai acesta ar fi scopul lui Iacov: să asocieze cele trei domenii intolerabile pentru evrei cu un domeniu intolerabil și pentru creștinii neevrei pentru a-i conștientiza pe aceștia din urmă cât de grave sunt primele trei „călcări de Lege” în ochii evreilor. Cu alte cuvinte, Iacov le-ar fi explicat: la fel cum este în ochii voștri curvia, la fel este în ochii unui evreu acțiunea de a mânca sânge, animale sugrumate sau carne jertfită idolilor.

Ba mai mult, asocierea primelor trei interdicții cu interdicția de a se deda la imoralitate sexuală evidențiază faptul că respectarea îndemnului fraților de la Ierusalim nu este o chestiune facultativă. Prezența „curviei” în listă subliniază că îndemnul din scrisoare trebuie perceput ca un imperativ din partea lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte, respectarea conștiinței fratelui meu și lupta pentru protejarea părtășiei frățești nu sunt domenii pe care le pot trata cum vreau. Nu, sunt domenii foarte importante înaintea Domnului pe care trebuie să le tratez cu cea mai mare seriozitate. Această posibilă concluzie, este în armonie cu imperativele lui Pavel din 1 Corinteni 8, 1 Corinteni 9 și Romani 14. Iată care este concluzia cap.14 din Romani: *„Noi care suntem tari, suntem datori să răbdăm slăbiciunile celor slabi și să nu ne placem nouă înșine. Fiecare din voi să placă aproapelui în ce este bine și să nu ne placem nouă înșine.”* (Roamni 15:1-2) Respectarea conștiinței fratelui meu mai slab reprezintă o poruncă a Domnului și nicidecum ceva facultativ.

În lumina acestei interpretări, ultimele cuvinte ale scrisorii capătă o nuanță nouă: *„lucruri de care, dacă vă veți păzi, va fi bine de voi.”* La o primă citire, aceste cuvinte ar putea fi percepute ca ilustrând caracterul facultativ al îndemnului din scrisoare. Dar, tocmai prezența curviei ne-ar arăta că nu este vorba despre ceva facultativ. Și astfel, sensul ultimelor cuvinte din scrisoare ar fi: *„dacă veți respecta acest îndemn, atunci va fi bine de voi și veți primi binecuvântarea Domnului, dar dacă nu-l respectați nu veți mai avea parte de binecuvântarea Domnului peste voi.”*

Deocamdată cunosc doar aceste două posibile variante de interpretare. A doua mi se pare a fi cea mai pertinentă. Prima mi se pare chiar periculoasă. Termenul folosit de Iacov este un termen des folosit în Noul Testament și de fiecare dată definește o necurăție înaintea Domnului. Cred că ar fi o forțare să interpretăm că acum Iacov s-ar referi doar la ceea ce ar reprezenta o necurăție înaintea evreilor. Apoi, lista căsătoriilor interzise din Levitic 18 pare să fie valabilă în întregime în Noul Legământ. Sunt foarte multe porunci din listă reînnoite în mod explicit în Noul Testament. Această proporție mare a interdicțiilor reînnoite îmi sugerează faptul că principiul care fundamentează interdicțiile din Levitic 18 rămâne la fel de valabil și astăzi, și anume: *„Nici unul din voi să nu se apropie de ruda lui de sânge ca să-i descopere goliciunea. Eu sunt Domnul.”* (Levitic 18:6) Următoarea carte pe care o vom studia după Fapte este tocmai Leviticul. Atunci vom relua cu siguranță această discuție.

v) 15:30-35 Rezoluția vestită în Antiohia

Vestirea hotărârii a adus îmbărbătare fraților. Aceștia au fost cu adevărat tulburați de ereticii veniți din Iudeea. Aceștia au reușit să le strecoare îndoială cu privire la siguranța mântuirii și iertării lor. Impactul acestor lupi răpitori a fost foarte mare. Iată că nici contraargumentele aduse de Pavel și Barnaba nu i-au putut liniști și lămuri pe frați. Iată că a

trebuit ca Pavel și Barnaba să meargă la Ierusalim. De ce au avut acești lupi răpitori un impact așa de mare? Pe de o parte probabil că erau foarte inteligenți și cunoșteau foarte bine Scriptura. Pe de altă parte se pare că aceștia au susținut că sunt trimiși de la Ierusalim și că la Ierusalim se predică exact același mesaj ca al lor. Într-adevăr, în scrisoare este subliniat: „*fiindcă am auzit că unii, plecați dintre noi, fără vreo însărcinare din partea noastră...*”

Prezența lui Sila și Iuda este foarte importantă. Ei întăresc prin viu grai mesajul scris. Ba mai mult ei aduc lămuriri suplimentare și dezvoltă „*cu multe cuvinte*” mesajul scrisorii. Putem sublinia aici smerenia lui Pavel și a lui Barnaba. Deși aveau argumente foarte bune, ei și-au dat seama că frații au nevoie de intervenția unor alte autorități. Ei nu s-au simțit jigniți și ofenșați pentru că au fost puși la îndoială de propria lor Biserică. Ei s-au smerit, s-au dus la Ierusalim și au acceptat ca Sila și Iuda să vină cu ei. Ei nu și-au văzut amenințată poziția sau autoritatea pentru că ei nu slujeau pentru slava lor, ci pentru slava Domnului. Scopul lor nu era ca ei să fie bine văzuți, ci ca Biserica Domnului să crească în har spre bucuria Marelui Păstor. Observăm deci că pentru Biserică, uneori, este mai important CINE rostește un anumit mesaj decât CE conține acel mesaj. Să avem în vedere și acest lucru în slujirea Bisericii Domnului.

vi) 15:36-41 Pavel se desparte de Barnaba

Acest pasaj apare „ca nuca-n perete” la prima vedere. Pare să nu aibă nici o legătură cu frământările așa de mari de la Conciliul din Ierusalim. Cu toate acestea, cred că se întrezărește o legătură importantă. Dar mai întâi să analizăm conținutul pasajului. Nu este vorba de o ceartă firească între Pavel și Barnaba, ci de un conflict între aceștia. Conflictul dintre oameni nu reprezintă ceva rău în sine. Este absolut normal ca ele să apară. Prezența conflictelor reprezintă un semn al normalității. Într-adevăr, Dumnezeu ne-a creat diferiți, suntem diferiți (slavă Domnului!) și deci este normal să interpretăm aceeași realitate prin intermediul unor grile de lectură distincte. Absența conflictelor cred că reprezintă un simptom patologic. Este adevărat însă că un conflict poate degenera în ceartă și apoi în ură și dezbinare. Dar el poate fi și constructiv și soluționarea lui să deschidă noi orizonturi.

A apărut deci un conflict între Pavel și Barnaba. Pavel argumenta că Marcu încă nu este pregătit pentru o lucrare misionară, însă Barnaba era de altă părere. Nu ni se dau foarte multe detalii. Nici nu putem afla cine are dreptate. Textul nu insistă pe aceste aspecte, ci pe soluția pe care au găsit-o: „*Neînțelegerea aceasta a fost destul de mare ca să-i facă să se despartă unul de altul.*” Atenție! Nu este vorba despre ruperea unei relații sau stricarea unei prietenii. Nu este vorba de ruperea în două a Bisericii din Antiohia și nici de o schismă în creștinism. Pavel și Barnaba au rămas frați și prieteni vestind aceeași Evanghelie și slujind aceluiași Domn. Numai că au decis să nu meargă împreună în această călătorie misionară. Nici o pagubă! În loc să fie doar o echipă misionară, s-au format două!

Ce legătură să fie între acest tablou și Conciliul de la Ierusalim? Cred că acest pasaj vine să echilibreze mesajul Conciliului. Conciliul subliniază că există o singură doctrină a mântuirii și pentru Neamuri și pentru evrei și că nu se acceptă nici o abatere de la aceasta doctrină. Din această perspectivă, toți trebuie să gândim la fel și nu există loc de diferențe de opinii. Astfel se creionează imaginea unei unități desăvârșite în care diferențele nu-și mai au locul. Pasajul cu Pavel și Barnaba insistă pe faptul că în cadrul creștinismului este loc și pentru diferențe și conflicte. Nu trebuie să gândim toți la fel, nu trebuie să avem exact aceleași opinii și

convingeri. Dar atenție: conflictele și diferențele sunt acceptate în domeniul lucrării și deciziilor practice cu privire la lucrare, ele fiind însă intolerabile atunci când este vorba de doctrina mântuirii prin har, prin credința în Isus Hristos. Astfel, în creștinism, sfera doctrinală fundamentală este rigidă, imuabilă, aceeași pentru toți. În schimb, în celelalte domenii este loc pentru diferențe, slavă Domnului! Totul este ca aceste diferențe să nu atace doctrinele fundamentale!

vii) 16:1-5 Tăierea împrejur a lui Timotei

Este evident de la o primă citire faptul că acest pasaj se află într-o strânsă legătură cu hotărârea luată la Ierusalim. Și, asemenea tabloului precedent, are același rol de echilibrare a mesajului ce se desprinde din prima parte a cap.15. Acest pasaj ne prezintă un paradox: pe de o parte Pavel vestește cu conștiinciozitate rezoluția Conciliului, iar pe de altă parte îl taie împrejur pe Timotei, încălcând astfel, la prima vedere, decizia autorităților de la Ierusalim. Pavel pare să contrazică propriile învățături scrise în Epistola către Galateni (care a fost scrisă înainte de Conciliu). Ne aducem aminte că în Galateni 5:1-3 el a spus cât se poate de clar că orice credincios care primește tăierea împrejur va cădea din har. Deci, cum rămâne cu tăierea împrejur a lui Timotei?

În mod cert, trebuie să descoperim motivația înfăptuirii acestui act. Observăm că Pavel nu l-a tăiat împrejur pe Timotei pentru ca acesta să poată fi mântuit. Pavel l-a tăiat împrejur „*din pricina Iudeilor, care erau în acele locuri; căci toți știau că tatăl lui era Grec.*” Iudeii știau că tatăl lui era Grec și aveau motive serioase să pună la îndoială faptul că Timotei era tăiat împrejur. Și de ce să fi fost pentru ei important acest lucru? Era foarte important pentru că Timotei nu era unul dintre Neamuri. Mama sa era evreică și el era apropiat comunității evreiești. Evreii manifestau o toleranță considerabilă față de cei dintre Neamuri. Aceștia nu s-au născut evrei, or porunca tăierii împrejur a fost dată în primul rând urmașilor fizici ai lui Avraam. Nu era o problemă gravă dacă cei dintre Neamuri nu se tăiau împrejur și nu păzeau toate orânduilele lui Moise. Dar dacă era vorba de un evreu, atunci neîmplinirea unor astfel de porunci era intolerabilă, era inacceptabilă. În misiunea sa, Pavel știa că trebuie să vestească Evanghelia mai întâi Iudeilor și apoi Grecilor. Cei din echipa sa misionară trebuiau să fie primiți cu ușurință atât de cugetele evreilor cât și de cugetele celor dintre Neamuri.

Din respect pentru conștiința evreilor, Pavel l-a tăiat împrejur pe ucenicul Timotei, descendent fizic al lui Avraam. Subliniez încă o dată faptul problema de cuget a evreilor (atât creștini cât și necreștini) era legitimă. Nu era vorba de o răstălmăcire a Scripturilor, ci ei interpretaseră cât se poate de corect: Dumnezeu poruncise ca toți copiii de parte bărbătească ce vin din Avraam să fie tăiați împrejur. În caz contrar, copilul trebuia nimic. (vezi Geneza 17). Este adevărat că Noul Legământ fusese inaugurat. Dar cum spuneam și mai devreme: Dumnezeu care a dat porunca tăierii împrejur în Vechiul Testament, respectă conștiința evreilor și le oferă un timp pentru a se adapta, treptat, schimbărilor aduse de Noul Legământ. Pavel lucrează în acest spirit. Până a-i convinge pe toți Iudeii că Noul Legământ a adus schimbări importante, el îl taie pe Timotei împrejur. Tăierea împrejur la vârsta maturității cu tehnologia de atunci era un lucru foarte dureros (vezi Iosua cap.5). Dar Timotei alege să renunțe la drepturile sale de dragul mântuirii Iudeilor. El alege să se facă iudeu Iudeului (vezi 1 Corinteni 9).

Ultimele versete, vers.4 și vers.5 ne transmit un mesaj important: „*Pe când trecea prin cetăți, învăța pe frați să păzească hotărârile apostolilor și prezbiterilor din Ierusalim. Bisericile se întăreau în credință și sporeau la număr din zi în zi.*” Descoperim din nou minunata strategie a lui Dumnezeu și anume: atacul celui rău din 15:1 s-a transformat într-un instrument al harului care a adus lucrarea Domnului într-o nouă fază. Era important ca cei dintre Neamuri să fie sensibili la problemele de conștiință legitime ale evreilor. Și era la fel de important ca cei dintre Neamuri să nu se lase tulburați de iudaizatorii care puneau la îndoială mântuirea lor prin har, prin credință. Vestirea hotărârilor de la Ierusalim a făcut ca Bisericile „*să se întărească în credință.*” Ne întâlnim din nou cu acest concept cheie al secțiunii de față. Iar întărirea Bisericilor în credință nu a întârziat să aducă rod: „*și sporeau la număr din zi în zi.*”

Mă minunez de această strategie a lui Dumnezeu care este pusă în lumină cu atâta claritate de cartea Fapte. Contraofensiva celui rău nu face decât să lucreze la creșterea lucrării. Totuși este o condiție esențială de îndeplinit: Biserica să rămână alipită de Domnul.

Fapte 13:1 – 16:5 – Câteva gânduri

Prima parte a cărții Fapte (1:1 – 16:5) ne prezintă desprinderea creștinismului de iudaism. Este vorba despre un proces lent. Să nu uităm că înălțarea lui Isus din Fapte 1 are loc în anul 27 d.H., iar Conciliul din Fapte 15 în jurul anului 50 d.H.. În primele trei capitole Isus este proclamat ca Mesia Vechiului Testament. Această proclamare demonstrează legătura indisolubilă dintre creștinism și iudaism. Creștinismul s-a născut din iudaism. Dar creștinismul înseamnă și inaugurarea unui Nou Legământ, și de aceea creștinismul trebuia să se desprindă de iudaism. Capitolele 3-6a ne prezintă desprinderea apostolilor de sub autoritatea Marelui Sinedriu. Această desprindere va pregăti și facilita procesul separării de iudaism. Secțiunea 7-9a introduce ideea schimbării legământelor. Noul Templu vorbea despre un Nou Legământ. În capitolele 9b-12 este inaugurată o nouă strategie a preoției. Desființarea legii alimentare din Levitic deschide noi perspective în apropierea față de Neamuri. Capitolele 13 și 14 înalță mântuirea prin har: atât evreii cât și Neamurile sunt mântuite prin același har al Domnului Isus. Conciliul de la Ierusalim reprezintă apogeul procesului desprinderii creștinismului de iudaism zăgrăvit în prima parte a cărții.

Se acceptă în unanimitate faptul că Neamurile sunt mântuite prin același har al Domnului Isus și că acestea nu sunt chemate să păzească aspectele ceremoniale ale Legii lui Moise.

Să mai medităm puțin asupra ultimei secțiuni Fapte 13:1-16:5. Tema principală a acestei secțiuni este legată de mântuirea prin har, nu prin fapte:

- mântuirea din Vechiul Testament a fost tot prin har (13:13-22)
- harul mântuirii are la bază moartea și învierea Domnului Isus (13:23-37)
- harul mântuirii înseamnă iertarea păcatelor prin credința în Isus Hristos (13:38-41)

- harul mântuirii aduce viață veșnică atât pentru evrei cât și pentru Neamuri (13:42-52)
- vestea mântuirii prin har stârnește împotrivire (14:1-7)
- mântuirea prin har duce la transformarea vieții (14:8 -18)
- harul mântuirii primit prin credință se păstrează prin stăruința în credință (14:19-28)
- doctrina mântuirii prin har este fundamentală și nu poate fi negociată (15:1-12)
- harul lui Isus Hristos este adus în cadrul unui Nou Legământ, de aceea respectarea Legii ceremoniale a lui Moise nu mai este un imperativ

Dar acest har este un har care transformă și care-l face pe cel credincios sensibil față de problemele de conștiință ale semenilor (15:13 – 16:5).

Am observat că tema harului este acompaniată de tema împotrivirii iudeilor. Oare care să fie legătura dintre cele două teme? Cred că tema principală rămâne cea a harului. Din această perspectivă tema împotrivirii iudeilor nu face decât să înalțe și mai mult tema harului. Împotrivirea celui rău față de această doctrină ne ajută să înțelegem cât de importantă este ea. Ba mai mult, perseverența apostolilor de a păstra necompromisă doctrina mântuirii prin har, în ciuda acestor împotriviri, reprezintă un alt argument că această doctrină este esențială pentru creștinism. Astfel, pricepem că renunțarea la doctrina mântuirii prin har înseamnă însăși renunțarea la creștinism. Mântuirea prin har reprezintă esența, fundamentul creștinismului.

Vestea mântuirii prin har a stârnit și va stârni tot timpul împotrivire. Rădăcina împotrivirii este mândria omului. Doctrina mântuirii prin har lovește în imaginea de sine a comunității. Umanitatea plină de mândrie, de credința că poate să-și remedieze singură starea de haine și fapte religioase este chemată să-și recunoască vinovăția iremediabilă și neputința totală. Ea trebuie să recunoască că singura ei șansă este harul Domnului Isus.